

PROGRAMA ȘCOLARĂ

pentru disciplina

EDUCAȚIE MUZICALĂ

Clasele a III-a – a IV-a

ALTERNATIVA EDUCAȚIONALĂ WALDORF

București, 2016

NOTĂ DE PREZENTARE

Documentul de față reprezintă programa școlară de educație muzicală pentru clasele a III-a și a IV-a Waldorf.

Pentru clasele a III-a și a IV-a, planul-cadru prevede două ore de educație muzicală. În una din cele două ore se studiază instrumentul muzical blockflöte sopran (flautul drept – acordat în Do). Această oră poate fi predată de profesorul de specialitate.

În clasa a III-a, sunetele muzicale vor fi scrise și apoi citite. Cântecele noi vor aduce sunete noi, care vor fi descoperite și pe blockflöte sopran. Munca de la clasă cu un instrument muzical poate fi continuată prin implicarea studiului în particular a instrumentelor cu coarde și arcuș. Studiul instrumentului nu presupune virtuozitate.

În clasa a IV-a se acordă o atenție sporită duratelor muzicale. Cântecele studiate vocal vor fi predate și instrumental la blockflöte sopran (și alte instrumente muzicale), după partitură.

Repertoriul clasei va conține cântece accesibile, potrivite cu vârsta copiilor, bogate în conținut.

Planificarea cântecelor va fi făcută în strânsă legătură cu conținuturile celorlalte discipline.

Educația muzicală nu este privită ca educație de specialitate, ci ca educație care formează omul, dezvoltă voința, lucrează asupra sufletescului.

Structura programei școlare include:

- notă de prezentare;
- competențe generale;
- competențe specifice și exemple de activități de învățare;
- conținuturi;
- sugestii pentru repertoriul de cântece;
- sugestii metodologice;
- bibliografie.

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei *Educație muzicală* jalonează achizițiile de cunoaștere și de comportament ale elevului pentru întregul ciclu primar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea competențelor de bază.

Sugestiile metodologice prezintă strategii didactice privind integrarea conținuturilor în proiectarea și desfășurarea activităților, adaptarea acestora la nivelul de vârstă al elevilor și la particularitățile claselor de elevi.

COMPETENȚE GENERALE

1. Însușirea unui repertoriu de cântece și a unor elemente de limbaj muzical
2. Interpretarea unui repertoriu de cântece, cu mijloace specifice vârstei
3. Exprimarea liberă cu ajutorul muzicii

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

1. Însușirea unui repertoriu de cântece și a unor elemente de limbaj muzical

Clasa a III-a	Clasa a IV-a
<p>1.1. Interpretarea repertoriului de cântece, urmărind intonația, dicția și notația muzicală</p> <ul style="list-style-type: none"> cântarea în corul clasei, cu intonație, respirație, dicție corectă folosirea corectă a semnelor grafice pentru redarea înălțimii sunetelor muzicale descifrarea unor cântece simple în care se întâlnesc elementele de notație muzicală învățate (do¹ – do²) 	<p>1.1. Interpretarea repertoriului de cântece, demonstrând controlul intonației și al dicției și urmărirea notației muzicale</p> <ul style="list-style-type: none"> folosirea corectă a semnelor grafice pentru redarea înălțimii sunetelor muzicale do¹ – sol² descifrarea unor cântece simple, demonstrând cunoașterea elementelor de bază ale citit-scrisului muzical învățarea scris-cititului muzical este important să fie legată de exerciții de cântat la prima vedere
<p>1.2. Redarea ritmică a cântecelor</p> <ul style="list-style-type: none"> scrierea și citirea corectă a duratelor muzicale de pătrime, doime, optime și a pauzelor corespunzătoare descifrarea unor exerciții ritmice simple în care se întâlnesc elementele de notație muzicală învățate 	<p>1.2. Dirijarea cântecelor din repertoriul clasei</p> <ul style="list-style-type: none"> scrierea și citirea corectă a duratelor muzicale de la nota întregă până la șaisprezecime și a pauzelor corespunzătoare interpretarea cântecelor și în ritm complementar, când este posibil
<p>1.3. Interpretarea unor elemente ritmice cu instrumente muzicale de percuție</p> <ul style="list-style-type: none"> realizarea unor combinații ritmice cu ajutorul instrumentelor din instrumentarul Orff, pe duratele muzicale cunoscute 	<p>1.3. Interpretarea unor elemente ritmice de complexitate sporită cu instrumente muzicale de percuție</p> <ul style="list-style-type: none"> realizarea unui ritm complementar pentru cântecul care este interpretat realizarea unor frumoase acompaniamente ritmice pentru cântecele, melodiile studiate redarea cântecelor prin mers, pe durate, concomitent cu executarea timpilor din măsură la un instrument de percuție
<p>1.4. Interpretarea la blockflöte sopran a cântecelor studiate vocal</p> <ul style="list-style-type: none"> redarea corectă la blockflöte sopran a cântecelor din repertoriul clasei recunoașterea sunetului studiat în cântecele învățate interpretarea unor melodii instrumentale simple 	<p>1.4. Interpretarea la blockflöte sopran a cântecelor studiate vocal a unor melodii de joc românești și a unor piese instrumentale la două voci</p> <ul style="list-style-type: none"> încercări de transpunere în altă tonalitate, cu ajutorul instrumentului, a unor melodii studiate elevii mai dotați pot cânta variațiuni la cântecele, melodiile studiate
<p>1.5. Descoperirea structurii unui cântec</p> <ul style="list-style-type: none"> sesizarea fragmentelor muzicale repetate sesizarea structurii strofă-refren în cântecele studiate 	<p>1.5. Descoperirea structurii unui cântec</p> <ul style="list-style-type: none"> compararea unor fragmente melodice și recunoașterea repetării folosirea unor elemente noi de notație: prima și secunda volta, D.C.

Clasa a III-a	Clasa a IV-a
	al FINE, Dal segno al FINE • sesizarea structurii de RONDO

2. Interpretarea unui repertoriu de cântece, cu mijloace specifice vârstei

Clasa a III-a	Clasa a IV-a
2.1. Interpretarea la unison, în corul clasei, a cântecelor studiate <ul style="list-style-type: none"> reproducerea cântecelor din repertoriul clasei în cor, în grup, în canon, în dialog recunoașterea cântecelor studiate după interpretarea unui fragment 	2.1. Interpretarea la unison, la două voci, în corul clasei a cântecelor studiate <ul style="list-style-type: none"> reproducerea cântecelor din repertoriul clasei, în grup, pe roluri, cu solist, cu ison, în canon cântecele simple pot fi completate cu o voce a doua, care poate să fie limitată la patru sunete
2.2. Interpretarea cântecelor însoțite de dirijat intuitiv <ul style="list-style-type: none"> redarea duratelor studiate, cu ajutorul mâinilor 	2.2. Interpretarea cântecelor însoțite de dirijat în măsurile de doi, trei și patru timpi <ul style="list-style-type: none"> interpretarea unui cântec de către două grupuri: un grup interpretează, mergând pe durate, iar celălalt dirijează, cântând
2.3. Interpretarea la unison a cântecelor din repertoriul clasei, cu acompaniament ritmic la instrumentele de percuție din dotare <ul style="list-style-type: none"> realizarea unui frumos acompaniament ritmic pentru cântecele studiate, cu duratele muzicale învățate 	2.3. Interpretarea la unison sau la două voci, cu acompaniament ritmic <ul style="list-style-type: none"> realizarea unor frumoase acompaniamente ritmice pentru cântecele studiate
2.4. Interpretarea cântecelor folosind tempouri și nuanțe diferite <ul style="list-style-type: none"> alegerea tempoului potrivit pentru cântecele din repertoriul clasei realizarea unei interpretări nuanțate aprecierea esteticului și inesteticului 	2.4. Interpretarea cântecelor și pieselor instrumentale folosind tempouri și nuanțe diferite <ul style="list-style-type: none"> realizarea tempoului potrivit pentru fiecare cântec, piesă instrumentală cântarea expresivă și nuanțată aprecierea esteticului și inesteticului
2.5. Interpretarea vocal-instrumentală a cântecelor studiate <ul style="list-style-type: none"> pot fi realizate interpretări precum tutti (întreaga clasă) și concertini (grup de soliști), chiar și pe un cântec simplu serbări, momente muzicale 	2.5. Interpretarea vocal-instrumentală a cântecelor studiate <ul style="list-style-type: none"> înșușirea cântecelor studiate și la alte instrumente muzicale acordate diatonic (blockflöte tenor, instrumente cu coarde și arcuș) integrarea în orchestra clasei a instrumentelor muzicale învățate și realizarea unor frumoase serbări, momente muzicale elevii care studiază alte instrumente, într-o școală de muzică sau în lecții private, pot cânta colegilor piesele învățate

3. Exprimarea liberă cu ajutorul muzicii

Clasa a III-a	Clasa a IV-a
3.1. Descoperirea unei melodii cu ajutorul instrumentelor acordate diatonic <ul style="list-style-type: none">• improvizații instrumentale	3.1. Descoperirea unei melodii audiate cu ajutorul instrumentelor muzicale <ul style="list-style-type: none">• copiii scriu ce au auzit, apoi cântă ce au scris• improvizații instrumentale
3.2. Realizarea unor jocuri cu ajutorul instrumentelor muzicale cunoscute <ul style="list-style-type: none">• povestiri muzicale simple legate de epocile studiate (de ex. povestea pârâiașului care trece prin lume)• jocuri pe cântecele legate de meșteșuguri	3.2. Redarea unor obiceiuri românești cu ajutorul instrumentelor muzicale cunoscute <ul style="list-style-type: none">• obiceiuri românești: Ursul, Capra, Plugușorul ș.a.
3.3. Ilustrarea muzicale a unor momente din povestiri vechi cunoscute <ul style="list-style-type: none">• interpretarea unor melodii cu sonoritate bisericească, cu acompaniament simplu de liră sau alt instrument	3.3. Ilustrarea muzicală a unor momente din povestiri istorice <ul style="list-style-type: none">• ilustrarea muzicală a unor legende• cântece despre figuri legendare

CONȚINUTURI

Clasa a III-a	Clasa a IV-a
<p>1. Practica muzicală (cântarea vocală și instrumentală):</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ cântarea în corul clasei la unison, în canon, cu ison ▪ deprinderi specifice de cânt: ținută corporală, respirație, emisie, dicție, frazare ▪ corectitudine în modalitatea de obținere a sunetelor la blockflöte sopran, la toate instrumentele muzicale folosite 	<p>1. Practica muzicală (cântarea vocală și instrumentală):</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ deprinderi specifice de cânt ▪ respectarea comenzilor și gesturilor dirijorului ▪ modalități de cântare: cor cu solist, cor pe două voci egale, în canon, cu ison ▪ instrumente muzicale - blockflöte sopran, blockflöte tenor ▪ acompaniamentul ritmic (tamburină, clopote, gong, tobă)
<p>2. Elemente de limbaj muzical:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sunetul muzical <ul style="list-style-type: none"> ▪ corelația sunet - notă muzicală în cadrul octavei do¹ - do² ▪ modalități de producere a sunetului muzical - Ritmul muzical <ul style="list-style-type: none"> ▪ duratele muzicale: pătrime, optime, doime ▪ pauzele muzicale corespunzătoare duratelor studiate ▪ combinații ritmice în măsura de doi timpi ▪ combinații ritmice în măsura de trei timpi - Melodia <ul style="list-style-type: none"> ▪ portativul ▪ cheia sol ▪ formule melodice cu sunetele învățate - Nuanțe <ul style="list-style-type: none"> ▪ termeni de nuanțe întâlniți în partitură - Tempoul <ul style="list-style-type: none"> ▪ termeni de tempo întâlniți în partitură - Timbrul <ul style="list-style-type: none"> ▪ timbrul vocal ▪ timbrul instrumental - instrumente cu coarde și arcuș, blockflöte sopran, instrumente de percuție din instrumentarul Orff - Forma <ul style="list-style-type: none"> ▪ structura strofă – refren ▪ canon două voci ▪ variațiuni incipiente la blockflöte sopran 	<p>2. Elemente de limbaj muzical:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sunetul muzical <ul style="list-style-type: none"> ▪ corelația sunet - notă muzicală (do¹ – sol²) ▪ modalități de producere a sunetului muzical - Ritmul muzical <ul style="list-style-type: none"> ▪ duratele muzicale: nota întreagă, șaisprezecimea ▪ pauzele muzicale corespunzătoare duratelor studiate ▪ prelungirea sunetelor (legato de durată, punctul muzical) ▪ combinații ritmice în măsura de patru timpi ▪ semne de prescurtare utilizate în notația muzicală: prima și secunda volta, D.C. al FINE, Dal segno al FINE - Melodia <ul style="list-style-type: none"> ▪ sunetele și notele muzicale do¹ - sol² ▪ gama DO Major - tonica - arpegiul - Nuanțe <ul style="list-style-type: none"> ▪ termeni de nuanțe întâlniți în partitură - Tempoul <ul style="list-style-type: none"> ▪ termeni de tempo întâlniți în partitură - Timbrul <ul style="list-style-type: none"> ▪ timbrul vocal ▪ timbrul instrumental – instrumente cu coarde și arcuș, blockflöte sopran, blockflöte tenor, instrumente de percuție - Forma <ul style="list-style-type: none"> ▪ forme strofice simple, ▪ rândul melodic ▪ canon două-trei voci

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ forma de rondo ▪ forme concertante simple: solo - tutti ▪ menuet ▪ polcă
3. Creație muzicală: <ul style="list-style-type: none"> ▪ improvizații instrumentale ▪ crearea atmosferei pentru povestiri ▪ jocuri muzicale 	3. Creație muzicală: <ul style="list-style-type: none"> ▪ improvizații instrumentale ▪ crearea atmosferei pentru povestiri istorice și legende ▪ cântece, melodii create de elevi
4. Elemente de cultură muzicală: <ul style="list-style-type: none"> ▪ date despre lucrări muzicale: titlul, compozitorul, autorul textului, tematica 	4. Elemente de cultură muzicală: <ul style="list-style-type: none"> ▪ date despre lucrări muzicale: titlul, compozitorul, autorul textului, tematica etc.

Note: Elementele de limbaj vor fi abordate exclusiv prin practicare. Audițiile se vor realiza, de preferință, „pe viu”, în cadrul serbărilor, în sălile de recital și concert.

Sugestii pentru repertoriul de cântece:

Clasa a III-a	Clasa a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> ▪ cântece diatonice cu teme din natură ▪ cântece despre meserii ▪ cântece despre munca câmpului ▪ melodii populare ▪ cântece religioase ▪ cântece ebraice ▪ colinde ▪ cântece de sărbători ▪ melodii simple instrumentale ▪ canon două voci 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ cântece din creația românească și universală ▪ cântece patriotice ▪ cântece populare ▪ cântece religioase ▪ cântece de drumeție ▪ colinde ▪ canoane două, trei voci ▪ dansuri renașcentiste ▪ melodii de joc românești ▪ menuete simple

SUGESTII METODOLOGICE

Clasa a III-a

În predarea elementelor de bază ale scrierii notelor se vor folosi, ca puncte de plecare, cântecele învățate în clasele anterioare. Copilul face cunoștință, cântând, cu toate sunetele, care vor fi apoi scrise și citite sub formă de partitură. Solfegiul va fi realizat pe cântecele învățate după auz. Prima partitură la două voci este bine să fie un canon. Scrierea și recunoașterea simbolurilor grafice pentru duratele, pauzele muzicale, termenii de nuanțe și tempo se vor realiza prin jocuri și cântece. Elementele studiate anterior sunt repetate în primele minute ale orei în curs.

În interpretarea vocală și instrumentală punctul de plecare rămâne cântatul pe o voce și, dacă se poate, canon la două voci. Se va practica interpretarea în cor, în dialog, cu ison. Ținând cont de epoca de meșteșuguri, cu clasa a III-a se vor cânta cântece legate de meserii, obiceiuri, sărbători. Tema nouă nu începe brusc. Fiecare cântec este prezentat printr-o scurtă povestire despre meseria, obiceiul, sărbătoarea respectivă și despre compozitor, când este cazul. Cântecul nou va aduce în atenția elevilor 3 până la 5 elemente noi. În mare parte cântecele vor fi în tonalități majore. Toți copiii cântă vocal și instrumental la blockflöte sopran. În clasa a III-a pot să apară și cântece pur instrumentale și melodii simple de dans. Momentul final al orei de muzică va conține răspunsul la întrebarea: ce am realizat azi?

Copiii din clasa a III-a pot începe studiul unui alt instrument în mod privat, jumătate de oră săptămânal, individual.

Elevul este apreciat privind calea proprie a evoluției sale.

Clasa a IV-a

În centrul atenției va sta notarea duratelor muzicale, în strânsă legătură cu fracțiile din matematică. Relația dintre duratele muzicale va fi studiată cu ajutorul exercițiilor ritmice. Acestea vor fi realizate cu instrumentele de percuție din dotare, care reprezintă cel mai bine caracterul fiecărei durate. Sunt posibile mici teme de compoziție ritmică, cu patru instrumente de percuție. Cântecul studiat poate fi acum acompaniat (bătăi din palme) cu ritmul lui complementar. Exercițiul trebuie să-i ajute pe elevi să facă legătura între melodie și ritmul ei. Este important să afle, de fiecare dată, ce efect are asupra cântecului ritmul adăugat.

Se vor studia, cu ajutorul cântecelor, noțiuni cum ar fi: prima și secunda volta, D.C. al Fine, Dal segno al Fine, legato, punctul muzical. Pentru că tot ceea ce reprezintă convențiile între oameni are la această vârstă o mare însemnătate pentru copii. Acum se pot cânta cântece și melodii la prima vedere. Se va continua studiul instrumentelor muzicale (blockflöte sopran, blockflöte tenor), în paralel cu interpretarea vocală. Pentru repertoriu se recomandă cântece în tonalități majore, cât mai puține în tonalități minore, la una-două voci, cu o tematică variată. Prin tematica abordată elevii vor fi ajutați să descopere țara, munții, bradul, să-și îmbogățească cunoștințele despre om și natură. Fiecare cântec este preluat printr-o scurtă povestire despre compozitor, când este cazul. La blockflöte vor fi studiate piese instrumentale la una sau două voci, după partitură. Elevul poate fi și dirijor, conduce cântând la un instrument. Dirijorul poate fi reprezentat și printr-un grup mic care stă față în față cu grupul mai mare. Elevii mai dotați pot să cânte variațiuni la cântecul studiat. În caietul de muzică va apare din când în când și o melodie proprie, care va fi interpretată de întreaga clasă.

Se continuă studiul individual al instrumentului muzical, început în clasa a III-a, în sistem privat, o oră săptămânal.

Elevul este apreciat privind calea proprie a evoluției sale. Este de dorit ca, la sfârșitul clasei a IV-a, elevul să fie capabil să citească melodii simple, să cânte cu bucurie în orchestra clasei, chiar dacă el cântă doar la三角.

BIBLIOGRAFIE

- Carlgren Frans, Klingborg Arne, *Educație pentru libertate. Pedagogia lui Rudolf Steiner*, Ed. Triade, 1994.
- Gregorat Claudio, *L'expérience spirituelle de la musique*, Editions du Centre Triades, 1980.
- Orff Carl, *Metoda Orff de educație muzicală: Schulwerk*, Ed. Anima, 1995.
- Rawson Martin, Richter Tobias, *The Educational Tasks and Content of the Steiner Waldorf curriculum*, Steiner Schools Fellowship Publications, 2000.
- Steiner Rudolf, *Arta educației. Discuții de seminar și conferințe asupra planului de învățământ*, Ed. Triade, 2001.
- Steiner Rudolf, *Arta educației. Metodică și didactică*, Ed. Triade, 2001.
- Steiner Rudolf, *Cunoașterea omului și structurarea învățământului*, Ed. Triade, 2005.
- Wünsch Wolfgang, *Educația prin muzică. Predarea muzicii în școlile Waldorf*, Ed. Triade, 1999.